

Arstiõpe peab vastama ühiskonna vajadustele

Külli Kingo – Tartu Ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna dekaan

Külli Kingo

Meie ühiskond vananeb ning puudus on nii õppejõududest kui ka noortest arstidest. Tähtis on tagada arstide piisav järelkasv. Esmaseks sammuks on vaja leida viise, kuidas suurendada arstiõppesse astuvate üliõpilaste arvu. Samuti on Tartu ülikooli meditsiiniteaduste valdkonna üheks sooviks, et parimad noored lõpetajad valiksid akadeemilise karjääri või ühildaksid selle oma muu tööga. Selleks tuleb parandada tööttingimusi, leida noori motiveerivad rahastusmudelid ning luua tugevam side teadustöö ja praktilise meditsiini vahel. Oluline on siin koostöö Tartu Ülikooli Kliinikumiga, kes on ainus ülikoolihaigla Eestis.

Tähtis on ka meditsiiniteaduste valdkonna nähtavus ühiskonnas. Soovime olla väärtuslik koostööpartner kõigile Eesti tervishoiuasutustele, sektori ettevõtetele, erialaseltsidele ning riigile.

TUNNUSTUSED

Eesti Teaduste akadeemia valis 2023. aastal kolm uut akadeemikut. Biomeditsiini akadeemikuks sai molekulaarbioloogia professor Pärt Peterson. Noore teadlase preemia pälvis ortopeedia teadur Kaspar Tootsi.

Meie valdkonna teadlased said taas kord ka mitmeid riigi teaduspreemiaid. Immunoloogiaprofessor Raivo Uiho pälvis elutööpreemia pikaajase tulemusliku teadus- ja arendustöö eest. Arstiteaduste preemiaga tunnustati ortopeediaprofessor Aare Märtsoni ja ortopeedia kaasprofessorit Katre Maasalu tööde tsükli „Ortopeediliste haiguste molekulaarsed mehhanismid ja käsitlus“ eest.

President Alar Karis tunnustas professor Ain Raali Valgetähe IV klassi teenetemärgi ning professor Aare Märtsoni Eesti Punase Risti II klassi teenetemärgiga.

Ka Tartu Ülikool jagas traditsiooniliselt oma tunnustusi ehk aumärke. Meditsiiniteaduste valdkonnas said Tartu Ülikooli medali nanotehnoloogia professor Jyrki

Tapio Heinämäki ja rakulise immunoloogia professor Kai Kisand. Tartu Ülikooli aumärgi pälvisid meditsiinilise mikrobioloogia lektor Tatjana Brilene, farmakoloogia ja kliinilise farmakoloogia professor Anti Kalda, õendus-teaduse külalisprofessor Mari Katariina Kangasniemi, liikumisharrastuse teadur Katrin Mägi, funktsionaalse morfoloogia lektor Raivo Puhke, inimese anatoomia lektor Elle Põldoja, sekretär Triin Začek, näo- ja lõualuukirurgia kaasprofessor Tiia Tamme ning sekretär Kerttu Torkel.

Teenetemärgi „100 semestrit Tartu Ülikoolis“ said pikaajase panuse eest ülikoolile meditsiiniteaduste valdkonnas meditsiinilise mikrobioloogia lektor Tatjana Brilene, kliinilise psühholoogia lektor Kersti Luuk, vanemlaborant Nadežda Peet, spetsialist Saima Timpmann, inimese füsioloogia professor ning bio- ja siirdemeditsiini instituudi juhataja Eero Vasar ning rektor ja neurokirurgia professor Toomas Asser.

Arstiteaduskonna medali said emeriitprofessor Mare Saag, pulmonoloogiaprofessor Alan Altraja ning funktsionaalse morfoloogia professor Priit Kaasik.

RUUMILINE ARENG

Järgneva aasta jooksul ehitatakse Biomeedikumi söökla ruumid ümber, et suurendada õpperuumide ja üliõpilaste koostööruumide mahtu. Koostöös sisekujundaja Ulvi Raudsiku, kinnisvaraosakonna, üliõpilaste ja dekanaadi töötajatega on jõutud ümberehituse plaanidega lõpusirgele. Ruumid valmivad eeldatavasti järgmiseks kevadeks.

Lisaks sellele on valminud farmaatsia instituudi ning loodus- ja täppisteaduste erinevate instituutide uue maja arhitektuurne lahendus ning sõlmitud on projekterimisleping. Plaanide kohaselt peaks hoone valmima 2029. aastaks.

ÕPPETÖÖ

Meditsiiniteaduste valdkonna lõpudiplomi sai tänavu 352 inimest, kellest 47 lõpetas

cum laude. Doktorikraadi sai 26 ja residentuuri lõpetas 98 inimest. Arstiteaduse lõpueksamil osales 172 tudengit, lisaks 10 eksterni ehk arstikutse taotlejat kolmandatest riikidest. Enamik noori tulevase kolleegi sooritas eksami hindede väga hea.

2024/2025. õppeaastal alustas meditsiiniteaduste valdkonnas õpinguid 525 üliõpilast. Doktorantuuriõpinguid alustas 28 inimest. Eriarstiõppesse asus 167 inimest. Täiendkoolituse lõpetajate arv oli 6152.

Tartu Ülikooli üliõpilasesinduse komisjon valis 2023. aasta õppejõuks meditsiiniteaduste valdkonnas inimese anatoomia lektori Helen Zirnaski. Nominentideks olid pulmonoloogia nooremteadur Ott Kiens, suu- ja hambahaiguste lektor Riina Runnel, suu-, näo- ja lõualuude kirurgia lektor Janne Tiigimäe-Saar, farmatseutilise keemia lektori ja immunoloogia kaasprofessor Meeme Utt.

Üheks 2023. aasta õppeteoks valiti kehalise kasvatus ja spordi õppekavade reformimine, mida vedasid sportmängude didaktika lektor Kristjan Kais, kehalise kasvatus didaktika lektor Maret Pihu ja funktsionaalse morfoloogia professor Priit Kaasik.

Hea õpetamise grandid said 2024. aastal sünnitusabi ja günekoloogia professor Helle Karro kliinilise meditsiini instituudist ning peremeditsiini kaasprofessor Anneli Rätsep, õendusteaduse nooremteadur Liisi Mägi, õendusteaduse nooremlektor Janne Kommusaar, õendusteaduse assistent Taivi Mutso ning sisehaiguste kaasprofessor Kaja Põlluste peremeditsiini ja rahvatervishoiu instituudist.

Õppetöös on viimaste aastate üks olulisemaid tööloike olnud praktiliste oskuste eksami väljaarendamine. Eksam toimub esimest korda 2026. aastal arstiteaduse lõpetajatele. Täpsemalt muutub 2025/2026. õppeaastal arstiteaduse õppekava lõpuksami formaat ja lisandub objektiivne struktureeritud kliiniline eksam (OSCE – *objective structured clinical examination*). 2023. ja 2024. aastal on juba läbi viidud pilooteksam, seda korratakse uuesti ka 2025. aastal. Katsetamise eesmärk oli anda õppejõududele võimalus harjutada eksamiülesannete koostamist, hindamiskriteeriumite väljatöötamist ja üliõpilaste hindamist. Eksamil oli viis nn jaama, kus hinnati erinevaid õpingutes läbitud praktilisi arstlikke oskusi.

Ülikoolis on käimas õppeassistentide kaasamine. Õppeassistent on tudeng, kes on

abiks õppejõule õppetöö läbiviimisel ning kes saab oma töö eest tasu. Õppeassistentide kaasamise eesmärk on innustada tudengeid oma tulevikku siduma ülikooliga ning anda neile, kel on huvi ja valmidust, võimalus õpetada. See võimaldab meie õppele luua lisaväärtust ja seeläbi õppekvaliteeti tõsta ning on ühtlasi abiks õppejõudude uue põlvkonna kasvatamisel.

ERIARSTIÕPE

Jätukub residentuuriprogrammide sisehindamine. 2023. aastal hinnati 44 programmi. Kevadel toimusid regulaarsed kohtumised nii eriala üldjuhendajatega kui ka suuremate residentuuribaaside esindajatega. Tegeletakse tagasisidesüsteemi arendamisega kõikidel tasanditel: õppeained, baasid, juhendajad ja residendid.

Endiselt on arenduses residentuuriprogrammide üleviimine ÕIS2 platvormile ning pädevuspõhiste residentuuriprogrammide väljatöötamine. Seda tehakse residentuuri-prodekaani ja eriala üldjuhendajate koostöös ning see on planeeritud erialade kaupa järgmisse poolaastasse.

2024. aasta sügissemestril toimuvad kõikide residentuuriprogrammide arenguseminarid, kus määratakse kindlaks konkreetse eriala kliinilised pädevused, mis eriarstil tuleb residentuuri jooksul omandada. Käimas on ka ettevalmistused residentuuri eeskirja uuendamiseks. Neuroloogia ja otorinolarüngoloogia programme pikendati aasta võrra. Nimetatud erialadel toimus sellel aastal vastuvõtt juba uutele programmidele.

TEADUS- JA ARENDUSTÖÖ

2023. aastal avaldati meditsiiniteaduste valdkonnas 320 kõrgetasemelist artiklit. Valdkonnas kaitsti 28 doktoritööd.

2024. aastal on kindlasti kõige olulisem olnud arsti- ja terviseteaduste korralise teadusevalveerimise raporti koostamine. Sellesse on koondatud teadustöö suundumuste, projektide ja teadusasutuste asjakohasuse ja efektiivsuse ülevaade.

Samuti tegeleb valdkond teadmussiirde doktorantuuri juurutamisega. See on doktorioõpe vorm, kus on tihedalt põimunud ettevõtete ja asutuste vajadustest lähtuv arendustöö ning ülikooli akadeemiline panus. Valdkonna esindajad kohtusid paljude haiglate ja ettevõtetega. Selle aasta septembrist alustab doktorioõpinguid kaks

teadmussiidre doktoranti, kes töötavad Tervise Arengu Instituudis ning Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis.

Eesti teadustaristu teekaardile on esitatud uued taotlused ning meditsiiniteaduste valdkond on juhtpartner kahes taotluses: riiklik siirdemeditsiini ja kliiniliste teadusuuringute keskus ning Eesti kuvamistaristu. Samuti osaleb valdkond veel kahes taristus kaasatud partnerina: Eesti ühtse tervise mittenakkuslike ja nakkushaiguste keskus ning Eesti terviseandmete teadustaristu. Teekaardi koostamise eesmärk on koondada tervikpilt riigile esmatähtsatest töötavatest ja loodavatest teadustaristutest. Teekaardile kuulumine on eelduseks, et saada riikliku tähtsusega teadustaristu toetamise määruse seatud tingimuste alusel toetust.

Kindlasti on väga oluliseks osalemine Eesti riikliku vähiuuringute keskuse loomise tööühmas. Samuti osaleb valdkond Tartu Ülikooli Aasia keskuse töös ning kestliku arengu keskuse töös. Arendusprodekaan Sander Pajusalu osaleb koos professor Priit Kaasikuga Tartu Ülikooli arengukava koostamises.

Meie üks suurimaid saavutusi on, et Sotsiaalministeerium ja Tartu Ülikool sõlmisid koostöölepingu, millega loodi meditsiiniteaduste valdkonna koosseisu Eesti vähikeskus. Vähikeskuse eesmärk on võimestada vähialast teadus- ja arendustööd, et kiirendada vähi ennetamist ja ravi Eestis. Keskuse loomiseks sai Sotsiaalministeerium riigilt 2,6 miljonit eurot teadus- ja arendustegevuse toetust.

Meditsiiniteaduste valdkond panustab aktiivselt Eesti tervishoiusüsteemi arengukavade loomisse. Osaleme dokumendi „Tervishoiusüsteemi arengusuunad 2040“ koostamise ekspertkogus ning Eesti haiglavõrgu arengusuundade ning esmatasandi arengukava väljatöötamisel. Samuti osaleb

meditsiiniteaduste valdkond e-tervise strateegia koostamisel. Strateegia keskendub sellele, kuidas digitaalsete lahendustega aidata kaasa tervise edendamisele ja patsientide ravile. Terviseandmetel on suur potentsiaal ning selle rakendamiseks on vaja akadeemilist teaduslikku tuge, mida saaks pakkuda Tartu Ülikool.

Sotsiaalministeeriumile on tehtud uued ettepanekud kolmandate riikide arstide tööle asumise kohta. Taotleja peab Terviseametile registreerimistaotluse tegemisel esitama ka B2-taseme keeleoskuse tõendi. Samuti on soov muuta teoreetilise ja praktilise eksami läbiviimist. Pärast teoreetilise ja praktilise eksami läbimist peab arst asuma kolme aasta jooksul tööle.

LÕPETUSEKS

Maikuu toimus Tartu Ülikooli vilistlaste suur kokkutulek, mis kandis tänavu pealkirja „Tagasi ülikooli“. Iga valdkonna vilistlased said tutvuda endiste õpperuumidega ja kohtuda kursusekaaslastega. Meditsiiniteaduste valdkonna vilistlased said osa võtta meditsiiniajaloolisest jalutuskäigust Toomemäel, käia ekskursioonidel valdkonna instituutides ning kuulata inimese füsioloogia professori Eero Vasara ja füüsikalise farmaatsia professori Karin Kogermanni loengut.

Arstiteaduskonna aastapäev toimub tänavu 10. ja 11. oktoobril. Teaduskonverentsil saab kuulda ettekandeid viimase aasta jooksul tehtud meditsiini- ja sporditeaduste uuringute tulemustest üliõpilastelt, arst-residentidelt, teadurilt, õppejõududelt, arstidelt ning valdkonna koostööpartneritelt. Teemakonverents tähistab tänavu juubeleid. Konverents kannab pealkirja „Molekulist rahvaterviseni“, kus saab kuulda ettekandeid seoses Biomedikumi 25. ja siirdemeditsiini keskuse 10. aastapäevaga.